

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Implementatie van Sustainable development goals in Vlaanderen

In dit document wordt een aanpak voor de implementatie van de Sustainable development goals (SDG's) in Vlaanderen medegedeeld.

Daarbij wordt in deze mededeling ingegaan op:

- De ontwikkelingen bij de VN, EU, OESO en op Nationaal niveau inzake de SDG's die relevant zijn voor de Vlaamse aanpak (punt 1, pg 2)
- De Vlaamse aanpak (punt 2, pg 5).
- Timing en verantwoordelijkheden (punt 3, pg 13)

Eerder is er reeds een positiebepaling van de Vlaamse Regering genomen m.b.t. de post-2015 ontwikkelingsagenda (Conceptnota tweede positiebepaling van de Vlaamse Regering n.a.v. de opmaak van de post-2015 ontwikkelingsagenda, 26/06/2015).

De Vlaamse Regering heeft zich ook in het regeerakkoord en in de Visie 2050 uitgesproken over de Sustainable development goals.

- Regeerakkoord 2014: *'De Vlaamse Regering onderschrijft de duurzame ontwikkelingsagenda.'*
- Visie 2050, een langetermijnstrategie voor Vlaanderen: *'De toekomstvisie is gericht op Vlaanderen, maar Europa en de rest van de wereld evolueren in dezelfde richting. Vlaanderen draagt hiertoe bij door in te zetten op de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen voor 2030 van de Verenigde Naties (sustainable development goals of SDG's) die invulling geven aan de gewenste toekomst voor de wereld. Het behalen van deze doelstellingen op wereldniveau is een noodzakelijke voorwaarde om de visie voor Vlaanderen te bereiken tegen 2050. In dat opzicht is het alvast belangrijk dat Vlaanderen inzet op Duurzaam Ontwikkelingsdoel 17: "Versterk de uitvoeringsmodaliteiten en revitaliseer het mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling." Maar uiteraard onderschrijft Vlaanderen alle 17 duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties, met als streefdatum 2030:*
 - *SDG 1: Beëindig de armoede overal en in al haar vormen;*
 - *SDG 2: Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en betere voeding, en bevorder duurzame landbouw;*
 - *SDG 3: Zorg voor gezonde levens en bevorder het welzijn voor iedereen op alle leeftijden;*
 - *SDG 4: Zorg voor inclusief en universeel toegankelijk onderwijs van kwaliteit en bevorder kansen tot levenslang leren voor iedereen;*
 - *SDG 5: Bereik gendergelijkheid en emancipeer alle vrouwen en meisjes;*

- *SDG 6: Waarborg de beschikbaarheid en het duurzaam beheer van water en sanitair voor iedereen;*
- *SDG 7: Maak betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne vormen van energie voor iedereen toegankelijk;*
- *SDG 8: Bevorder doorgezette, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen;*
- *SDG 9: Bouw veerkrachtige infrastructuur uit, bevorder inclusieve en duurzame industrialisatie en promoot innovatie;*
- *SDG 10: Verminder ongelijkheid binnen en tussen landen;*
- *SDG 11: Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam;*
- *SDG 12: Zorg voor duurzame consumptie- en productiepatronen;*
- *SDG 13: Neem dringende maatregelen om de klimaatverandering en de gevolgen ervan te bestrijden;*
- *SDG 14: Behoud en exploiteer op duurzame wijze oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen;*
- *SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam aanwenden van landgebonden ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en keer het om en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe;*
- *SDG 16: Promoot vreedzame en inclusieve samenlevingen voor duurzame ontwikkeling, voorzie toegang tot rechtspraak en bouw effectieve, controleerbare en inclusieve instellingen op alle niveaus uit;*
- *SDG 17: Versterk de uitvoeringsmodaliteiten en revitaliseer het mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling.'*
(p. 24 'Visie 2050, een langetermijnstrategie voor Vlaanderen')

Ook in het deel 2.4. AMBITIE VLAANDEREN 2050 REALISEREN en 2.5. DE VLAAMSE SAMENLEVING IN VERANDERING van de Visie 2050 werden de SDG's geïntegreerd in de omschrijving van de thematische visies 2050. De Visienota, die tevens de Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling is, neemt een complementaire, verbindende, richtinggevende plaats in tussen en boven alle andere beleidsplannen en -strategieën. Daardoor zijn de SDG's duurzaam verankerd in het reguliere beleid dat de komende jaren ontwikkeld moet worden.

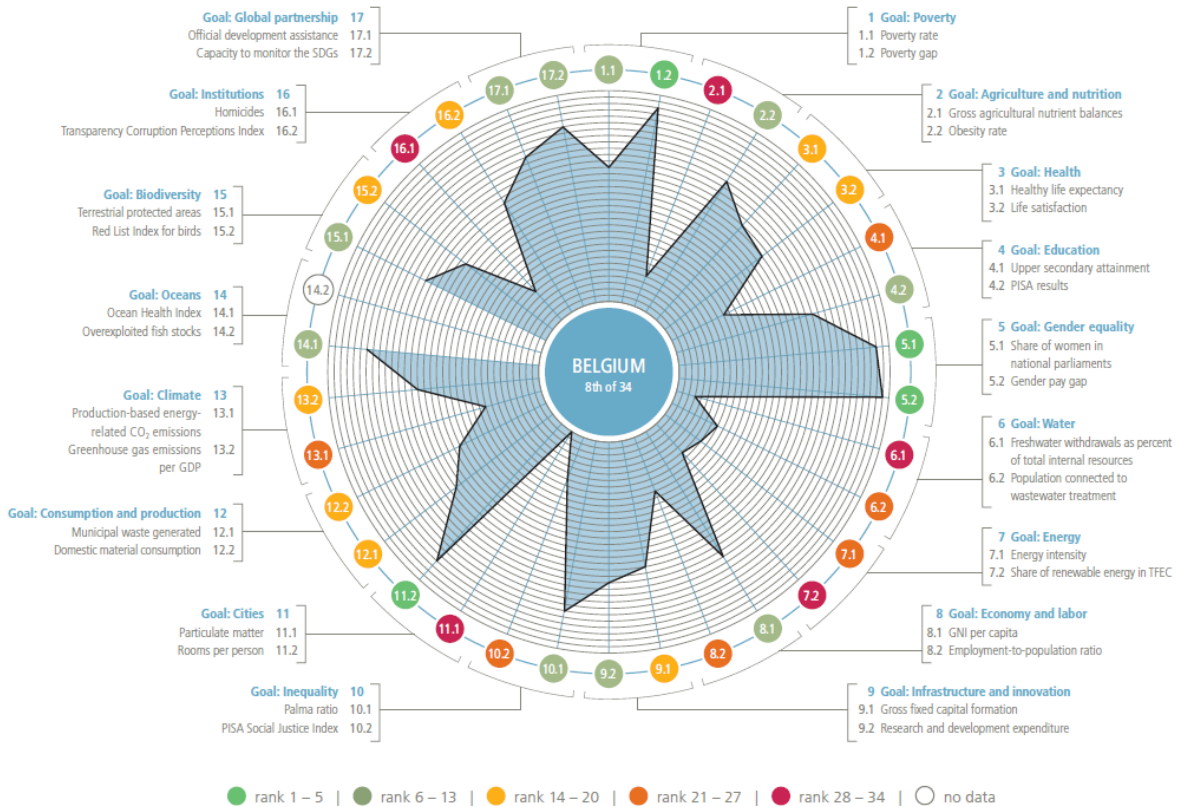
1. Context en aanpak door VN, EU, OESO en nationaal

1.1. 2030 Agenda voor duurzame ontwikkeling

Eind september 2015 keurden de staats- en regeringsleiders van de 193 lidstaten van de Verenigde Naties een resolutie goed met een visie en 17 sustainable development goals die de wereld tegen 2030 moet behalen. Deze doelstellingen gelden voor alle 193 landen. Het is de eerste keer dat er een resolutie wordt goedgekeurd waarbij de agenda's van zoveel verschillende onderwerpen worden samengevoegd. Internationaal is dit dan ook een zeer belangrijk politiek momentum in de geschiedenis van de Verenigde Naties. Dit momentum vertaalt zich in 2016 in concrete doelstellingen en initiatieven in de regio's en landen zelf.

De SDG's zijn veel breder dan de MDG's (Millennium Development Goals). De MDG's waren enkel gericht naar de ontwikkelingslanden en vooral gericht op de 'people' en - zij het in veel mindere mate - 'planet' pijlers. De SDG's hebben vijf pijlers: people, planet, prosperity (profit), peace en partnership. De vijfde pijler ('partnership') wordt nu beschouwd als voorwaarde voor het realiseren van de SDG's. Hierdoor wordt de samenwerking met nog meer organisaties, bedrijven, banken, NGO's, scholen, universiteiten, overheden, ... verankerd en nemen ze een belangrijke rol op bij het realiseren van de SDG's en het geven van het goede voorbeeld. De kennis van de SDG's is echter nog niet voldoende verspreid, zeker niet bij overheden. De Vlaamse overheid kan dan ook het goede voorbeeld geven.

Landen worden nu reeds met elkaar vergeleken via quick scans, ook al dienen de indicatoren nog verder uitgewerkt te worden. In de studie: 'Sustainable Development Goals: Are the rich countries ready?' (Sustainable Development Solutions Network, Bertelsmann Stiftung: Sustainable Governance Indicators) staat België op de 8ste plaats van alle onderzochte OESO-landen. Zwakke punten zijn o.a. wateronttrekking t.a.v. watervoorraad, % hernieuwbare energie, fijn stof in de steden (laatste plaats van alle OESO-landen). Positieve punten zijn de relatief lage inkomensongelijkheid (i.v.m. andere landen), % mensen onder de inkomensgrens en relatief goede gendergelijkheid. Ook de OESO zelf is van start gegaan met het onderzoeken van de uitgangssituatie van haar leden m.b.t. de SDG's (zie verder onder OESO).

Figuur: profiel van België m.b.t. de SDG's, uit de studie: 'Sustainable Development Goals: Are the rich countries ready?' (Sustainable Development Solutions Network, Bertelsmann Stiftung: Sustainable Governance Indicators)

1.2. Verenigde Naties

Het centrale VN-orgaan voor de opvolging van de 2030 Agenda on Sustainable Development (ASD) is het "High Level Political Forum on Sustainable Development" (HLPF) (en gerelateerde vergaderingen) dat jaarlijks zal plaatsvinden. Dit is ingebed in de Economische en Sociale Raad (ECOSOC) en de Algemene Vergadering (UNGA) van de VN. In 2016 vond dit HLPF plaats van 11 tot 15 juli, met aansluitend een ministerieel segment van 18 tot 20 juli. Het thema van 2016 is: "Ensuring that no one is left behind".

Het pakket aan indicatoren voor de opvolging van de SDG's dient nog gefinaliseerd te worden. Dit moet gezien worden als de mondiale basis van waaruit de vertaling naar regio's en landen moet gebeuren. Het centrale proces is nog lopende en is voorbij de oorspronkelijke deadline van maart 2016 getild. Het proces van indicatoren wordt getrokken door een groep van 34 lidstaten die voornamelijk vanuit technische expertise, eerder dan op basis van politieke overwegingen, moeten werken. Na pogingen tot het beperken van het aantal indicatoren zijn er voorlopig 230 geselecteerd. Ook de Studiedienst van de Vlaamse Regering heeft hiervoor een input geleverd (departement KB, in samenwerking met andere departementen).

1.3. Europese Unie

Ook de Europese Unie werkt op meerdere terreinen aan een antwoord op de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen voor 2030 van de Verenigde Naties. In november 2016 zal een mededeling uitgebracht worden over de SDG-aanpak van de Europese Commissie. Meer specifiek wordt er gewerkt op drie domeinen.

- In het werkprogramma van de EC 2016 (http://ec.europa.eu/atwork/key-documents/index_nl.htm) wordt volgende actie aangekondigd: *'Om de duurzaamheid in Europa ook op de lange termijn te garanderen, moeten we nu actie ondernemen. We zullen een nieuwe aanpak presenteren voor economische groei en sociale en milieuduurzaamheid na 2020, rekening houdend met de herziening van Europa 2020 en de verwezenlijking van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties binnen en buiten de EU. (p. 6).'* Mogelijks komt er in het najaar nog een initiatief van de Europese Commissie m.b.t. dit punt van het werkprogramma. Op basis van het werkprogramma 2016, identificeerde de Vlaamse Regering op 29 januari 2016 zeven prioritair op te volgen initiatieven, waaronder "stappen voor een duurzame Europese toekomst".
- De EU bracht in juni 2016 volgende strategie uit: *'Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy'*. Deze strategie stemt het externe beleid van de EU af in de richting van een globale visie voor een stabiele, vooruitstrevende en veilige wereld. Ook in deze strategie zijn er meerdere directe links naar de SDG's.
- De EU herziert haar beleid m.b.t. ontwikkelingssamenwerking. De bestaande agenda's ('2005 European Consensus on Development' en '2011 Agenda for Change') zijn momenteel gekaderd binnen de 'Millennium Development Goals' en het is dus belangrijk om hen aan te passen aan de 2030 Agenda. Tot 21 augustus liep hierover een publieke consultatie (zie: <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/ConsultationEuropeanConsensusDevelopment>).

1.4. OESO

De OESO heeft in aanloop tot het HLPF van de VN in juli 2016 een pilotstudie opgesteld met een assessment van de startpositie van de OESO-leden: *'Measuring Distance to the SDGs Targets: a pilot assessment of where OECD countries stand* (Juli 2016, OESO). Meerdere indicatoren werden vergeleken op 'target'-niveau. Deze pilotstudie werd gepresenteerd op het HLPF 2016. De bedoeling is dat de landen de informatie omzetten in specifieke strategieën voor die targets waarop achterstand is. De pilotstudie geeft ook informatie over een aantal geselecteerde landenprofielen (Denemarken, Finland, Nederland, Zweden, Noorwegen, Slovenië). Zie: <http://www.oecd.org/std/measuring-distance-to-the-sdgs-targets.htm>.

De OESO heeft een actieplan uitgewerkt dat aangeeft wat de OESO meer zal doen of anders zal doen als antwoord op de 2030 Agenda (ASD). De focus van het actieplan ligt op het werk van de OESO als organisatie in het ondersteunen van de leden en partnerlanden in de implementatie van de SDG's. Op volgende terreinen kan de OESO ondersteuning geven:

- het meten van sociale, economische en ecologische vooruitgang door middel van instrumenten die verder gaan dan de BNP ("beyond GDP") en het faciliteren van vergelijkingen tussen en binnen landen. De OESO kan ook data geven aan de landen als deel van hun globale rapporteringsbehoeften
- aanbevelingen formuleren m.b.t. inspanningen en beleid van de partnerlanden, analyse van publicaties
- nieuwe vormen van financiering voor ontwikkeling voorstellen
- beleids- en institutionele coherentie stimuleren en samenhang tussen de sociale, economische en ecologische gebieden
- uitwisseling van kennis tussen landen bevorderen
- ondersteunen van sectorspecifieke initiatieven en partnerwerking.

1.5. Nationale afstemming - IMCDO

Het Overlegcomité van 24 februari II. besliste om de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) te hervatten en deze met volgende taken te belasten:

1. bijdragen tot de uitvoering in België van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling, onder meer via een nationale strategie voor duurzame ontwikkeling;
2. coördineren van de voorbereiding van de Belgische bijdrage tot de Europese en multilaterale verslaggeving – waaronder het Forum op Hoog Politiek Niveau over duurzame ontwikkeling – alsook voorbereiden van elk relevant verslag op initiatief van België over de geboekte vooruitgang en de uitdagingen in het kader van de uitvoering van het Programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030;
3. bijdragen op administratief vlak tot de voorbereiding van de standpunten die België op EU- en VN-niveau zal verdedigen wat betreft de uitvoering van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling en die besproken en aangenomen zullen worden via de COORMULTI en DGE-vergaderingen georganiseerd door de FOD Buitenlandse Zaken;
4. partners te betrekken die bij de uitvoering van deze taken het IMCDO ondersteunen. Volgende partners komen daarvoor in aanmerking: bevoegde coördinatieorganen op het vlak van sectoraal beleid, vertegenwoordigers van de organisaties van het maatschappelijk middenveld, de privésector en de academische wereld.

Op Belgisch niveau zorgt de IMCDO voor de jaarlijkse rapportage voor het HLPF, die voor politieke besluitvorming door de Coormulti wordt goedgekeurd (zie punt 1.2.2.).

De ambtelijke stuurgroep van de IMCDO heeft tevens de input gecoördineerd voor de jaarlijkse rapportering inzake de SDG's voor het HLPF van juli 2016 van de VN.

In de COORMULTI van 1 juli 2016 werd het voorstel besproken m.b.t. de mogelijkheid van een Belgisch National Voluntary Review tijdens het HLPF in 2017. Daarbij werd door Vlaanderen de nadruk gelegd op het feit dat een politiek draagvlak en steun van alle betrokken ministers onontbeerlijk is voor een National Voluntary Review (NVR). Begin oktober heeft de IMCDO haar principiële steun uitgesproken om een Belgische kandidatuur voor een NVR in 2017 bij de VN in New York in te dienen. Deze principiële beslissing werd definitief politiek gevalideerd in de schoot van de COORMULTI DO van 14/10/2013. De IMCDO zal deze NVR voor het HLPF 2017 mee voorbereiden.

2. Aanpak Vlaamse overheid

De 2030 Agenda (ASD) roept de regeringen op om de globale SDG's te vertalen in nationale/regionale doelstellingen en beleid. De taak van de regeringen is om een duidelijk ambitieniveau, langetermijnvisie en doelstellingen (2030) te bepalen en aangepaste acties te nemen. De Vlaamse Regering dient duidelijke beleidskeuzes te maken bij de implementatie van de SDG's. Ze kan hierbij een beroep doen op zeer veel bestaande beleidsdocumenten, beleidsplannen, sectorale doelstellingen, de Visie 2050, monitoringrapporten, maar er is een aanpassing noodzakelijk om dit af te stemmen op het SDG-kader. Een succesvolle SDG-implementatie vraagt om duidelijke beleidskeuzes en een duidelijk doelstellingenkader naar 2030 maar ook om een hechte coördinatie van de beleidsinspanningen en verantwoordelijkheden tussen meerdere ministers (en beleidsdomeinen) en tussen meerdere beleidsniveaus, zowel nationaal als lokaal (met provincies, steden en gemeenten). Actieve participatie van de stakeholders van de maatschappelijke vijfhoek (burgers, bedrijven, Ngo's, kennisinstellingen en financiële sector) bij het bepalen van de doelstellingen en uitvoeren van de 2030 Agenda (ASD) is noodzakelijk. Ook het monitoringsysteem dient hierop aangepast te worden.

De SDG-implementatie agenda zal dan ook bestaan uit:

1. een duidelijke visie op lange termijn die afgestemd werd met de SDG's: de Vlaamse Regering heeft deze visie, zijnde Visie 2050, die afgestemd werd op de SDG's, reeds gemaakt
2. het vertalen van het SDG-kader naar Vlaanderen en het definiëren van 2030-doelstellingen voor Vlaanderen
3. het nemen van aangepaste acties bestaande uit remediërende acties voor het wegwerken van de achterstand, evenals het verder ondersteunen van de voorbeeldacties en good practices (de transitieprioriteiten en andere voorbeeldacties)
4. het uitwerken van een duidelijk monitoring- en rapporteringssysteem, aangepast aan de SDG's
5. het integreren van de SDG's in de interne werking, het management en de instrumenten van de overheidsinstellingen
6. een samenwerking met steden, gemeenten en provincies en een aanpassing van de Beleids- en Beheerscyclus (BBC)
7. het voeren van een aangepast belanghebbendenmanagement in elke fase en het aangaan van nieuwe partnerschappen voor SDG's.

Voor het bepalen van deze aanpak werd gebruik gemaakt van meerdere publicaties, studies en handleidingen die richtlijnen en stappenplannen bevatten m.b.t. hoe de SDG's kunnen geïntegreerd worden in het beleid van overheden en stakeholders¹:

- 'Getting started with the SDG's'(Sustainable Development Solutions Network, 2015)
- 'Sustainable Development Goals in the Netherlands. Building blocks for Environmental policy for 2030' (© PBL Netherlands Environmental Assessment Agency The Hague, 2016)
- 'Sustainable development goals: WHAT LOCAL GOVERNMENTS NEED TO KNOW' (United cities and local governments)
- 'Lokale schouders voor mondiale uitdagingen, Een lokale vertaling van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen' (2016, VVSG)
- Studie lopende bij het departement LNE, uitgevoerd door Technum.

2.1. Visie 2050, een langetermijnstrategie voor Vlaanderen

Alle internationale instanties benadrukken het belang van een duidelijke visie op lange termijn met een duidelijk ambitieniveau, als kader voor de SDG-implementatie. De Vlaamse Regering heeft reeds de Visie 2050, een langetermijnstrategie voor Vlaanderen, goedgekeurd. Deze stelt (zie ook punt 1.1.): *'De toekomstvisie is gericht op Vlaanderen, maar Europa en de rest van de wereld evolueren in dezelfde richting. Vlaanderen draagt hiertoe bij door in te zetten op de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen voor 2030 van de Verenigde Naties (sustainable development goals of SDGs) die invulling geven aan de gewenste toekomst voor de wereld. Het behalen van deze doelstellingen op wereldniveau is een noodzakelijke voorwaarde om de visie voor Vlaanderen te bereiken tegen 2050.'*

¹ Zie voor de eerste vier documenten: <http://do.vlaanderen.be/sdgs>

2.2. SDG-doelstellingenkader vertalen naar Vlaanderen en 2030-doelstellingen voor Vlaanderen definiëren

De taak van de regeringen is om naast een langetermijnvisie ook ambitieuze doelstellingen (2030) te bepalen die een nationale/regionale vertaling zijn van de globale SDG's en targets. De Visie 2050, een langetermijnstrategie voor Vlaanderen, bevat een toekomstvisie voor 2050, maar geen tussentijdse doelstellingen. De doelstellingen 2030 zijn concrete tussentijdse doelstellingen als tussenstap voor het behalen van de Visie 2050. De Vlaamse Visie 2050 stelt: *'Samen met de betrokkenen kunnen we verschillende prioritaire langetermijndoelstellingen opmaken, die aansluiten bij de Visie 2050.'*

Ook de stakeholders zijn vragende partij voor duidelijke langetermijndoelstellingen 2030. Zo heeft de SERV een eerste voorstel uitgewerkt met betrekking tot doelstellingen voor 2030.

Belangrijk hierbij is dat men vertrekt vanuit bestaande en onderbouwde studies, beleidsdocumenten, beleidsplannen, sectorale doelstellingen, rapporteringen en internationaal vastgelegde doelstellingen (bv. klimaat, water). Er zal dus eerst een duidelijke analyse plaatsvinden van de reeds bestaande Vlaamse doelstellingen met als focus 2030. Deze worden dan gekoppeld aan het globale SDG-kader. Bij deze analyse kunnen vier SDG's (targets) categorieën onderscheiden worden:

- SDG's/targets waarvoor reeds Vlaamse doelstellingen bestaan;
- SDG's/targets die gedeeltelijk gedekt worden door Vlaamse doelstellingen;
- SDG's/targets waarvoor nog geen doelstellingen bestaan in Vlaanderen;
- SDG's/targets waarvoor Vlaanderen niet bevoegd is (federale bevoegdheid).

De vertaling van de globale SDG's naar Vlaanderen houdt dan in dat er nieuwe doelstellingen worden gedefinieerd voor de thema's die onvoldoende gedekt worden door de bestaande Vlaamse doelstellingen en dat de bestaande Vlaamse doelstellingen geactualiseerd worden. Het kan echter zijn dat er wel beleid bestaat voor de doelstelling maar dat de doelstelling op zich niet gedefinieerd werd. Belangrijk is dat de doelstellingen ambitieus genoeg zijn en aansluiten op de ambitieuze Visie 2050 en andere internationale langetermijndoelstellingen. Vandaar dat back casting, vertrekkend van Visie 2050, een belangrijke methode kan zijn: welke tussentijdse doelstellingen dienen we dan te bereiken tegen 2030? De screening van de bestaande doelstellingen, het linken met de SDG's en het voorstellen van eventuele nieuwe doelstellingen is een taak van elk beleidsdomein. Hierbij worden bij voorkeur de stakeholders en de sociale partners intensief betrokken.

De doelstellingen 2030 moeten tevens afgestemd te worden met de tussentijdse doelstellingen van de transitieprioriteiten. De Visie 2050 stelt:

Vanuit het toekomstbeeld en de ambities kan men dan bekijken wat de belangrijkste werkpaden of werkrichtingen zijn om het doel te bereiken. Dat doen we aan de hand van transitiepaden, die je zou kunnen omschrijven als transitiegerichte roadmaps. Die laten toe om doelstellingen en tussenstappen in een breed tijds kader te overschouwen.'

In meerdere transitieprioriteiten worden tussentijds doelstellingen bepaald. Deze dienen afgestemd te worden op de Vlaamse SDG-doelstellingen en omgekeerd. Het is belangrijk nauw samen te werken met de transitie managers. De transitienota's dienen deze koppeling met de SDG's idealiter op te nemen (tot welke SDG's ze bijdragen en welke tussentijdse 2030 doelstellingen ze voor ogen hebben).

Het Vlaamse doelstellingenkader zal ook aansluiten bij de nieuwe aanpak van de EU voor economische groei en sociale en milieuduurzaamheid na 2020, die rekening houdt met de herziening van Europa 2020 en de verwezenlijking van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties binnen en buiten de EU. De Vlaamse Regering selecteerde op 29 januari 2016 het dossier als één van de op te volgen prioriteiten in het kader van het Commissiewerkprogramma 2016. In het najaar van 2016 zal er allicht een initiatief komen vanuit de Europese Commissie.

2.3. Aangepaste acties : remediërende acties en voorbeeldacties

Voor bepaalde doelstellingen zal Vlaanderen een achterstand hebben. Voor het bepalen van deze doelafstand kan Vlaanderen gebruik maken van de (toekomstige) internationale rapporten over de uitgangssituatie en de voortgang van de SDG's (top down) maar ook van de eigen studies en rapporten van onderzoeksinstituten, rapporteringsinstanties (bv. MIRA) en de Vlaamse Studiedienst (bottom-up). O.a. de OESO beveelt de ledenlanden aan om aangepaste acties uit te werken voor de doelstellingen met grote doelafstand, indien die nog niet bestaan. Naast deze remediërende acties die de achterstand moeten wegwerken, kan Vlaanderen zich ook buigen op zeer vele goede voorbeelden en good practices. De transitieprioriteiten en het governance systeem van de Visie 2050, kan internationaal als goed voorbeeld naar voor geschoven worden. Ook deze goede voorbeelden dienen dan ook meegenomen te worden in de SDG-implementatieagenda

2.3.1. Remediërende acties

Bij het vergelijken van de actuele stand van zaken (op basis van objectieve informatie) met de Vlaamse doelstelling 2030 kunnen we twee categorieën onderscheiden:

- doelstellingen die met een business as usual gehaald zullen worden tegen 2030
- doelstellingen met een grote doelafstand naar 2030 ten opzichte van de huidige situatie.

Voor de doelstellingen met grote doelafstand kan dan prioritair ingezet worden door remediërende acties te definiëren en uit te voeren, indien dit nog niet gebeurd is. Het is tevens belangrijk om ook randfactoren mee te nemen die het behalen van de doelstellingen kunnen bemoeilijken. Om een zicht te krijgen op de doelstellingen met grote doelafstand en dus de voor Vlaanderen mogelijks prioritaire doelstellingen, kunnen we gebruik maken van een top-down- en een bottom-up-benadering.

⇒ Doelafstand bepalen: top-down-benadering

De pilootstudie van de OESO (zie punt 1.2.4.) geeft het assessment van de startpositie van de OESO-leden op 'target'-niveau. De bedoeling is dat de landen de informatie omzetten in specifieke strategieën voor die targets waarop achterstand is. De OESO beveelt dan ook aan dat de nationale prioriteiten voor de implementatie van de SDG-agenda op targetniveau gebeurt. Ook de studie: 'Sustainable Development Goals: Are the rich countries ready?' geeft een stand van zaken weer (uitgangssituatie) van de OESO-landen m.b.t. de SDG's.

Uit deze studies kunnen vervolgens de doelstellingen geselecteerd worden waarvoor er een achterstand is. Specifiek voor België moet bekeken worden welke deelregeringen verantwoordelijk zijn voor de specifieke doelstelling, hoewel ook hier steeds gekeken wordt naar een geïntegreerde aanpak. Voor doelstellingen die handelen over gewestelijk bevoegdheden, kijkt de Vlaamse overheid (en de andere gewesten) of hiervoor remediërende acties noodzakelijk zijn. De voorgestelde acties worden verder opgevolgd via de Nationale Strategie voor Duurzame Ontwikkeling en de IMCDO.

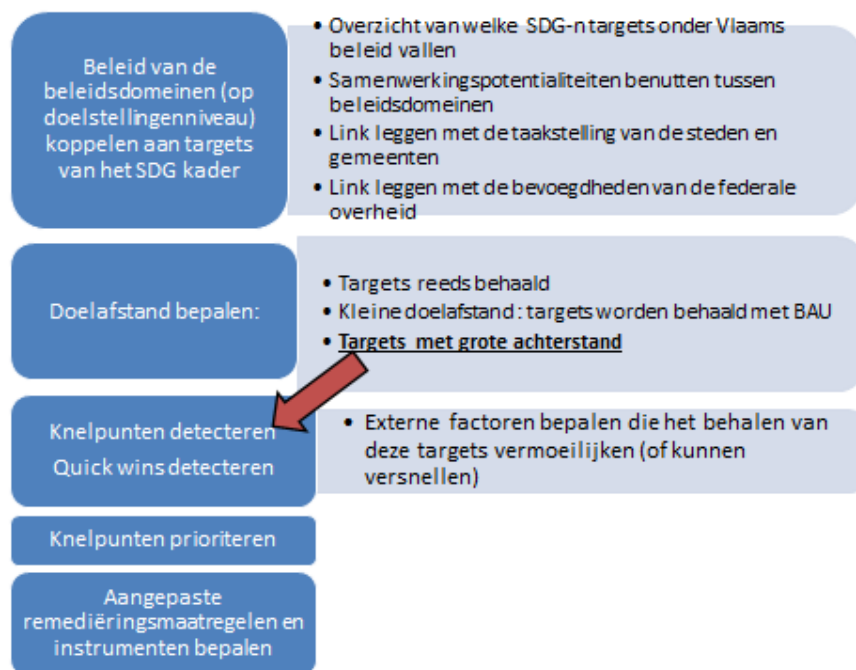
Het BE National Voluntary Review (NVR) zal tevens een input leveren voor deze top-down-benadering en omgekeerd. Beide processen kunnen parallel lopen.

⇒ Doelafstand: Bottom-up-benadering

De 'bottom-up'-aanpak is het 'huiswerk' dat Vlaanderen zelf dient te doen om de SDG's te vertalen naar het Vlaamse beleid en om ze te implementeren. Hierbij gaan de beleidsdomeinen zelf aan de slag om die doelstellingen met grote doelafstand te selecteren, vertrekkende van objectieve bestaande informatie van onderzoeksinstituten en monitoring- en rapporteringsinstanties. Deze monitoringssystemen kunnen veel informatie geven maar zullen ook zelf de verstaalslag moeten maken naar de SDG's. Indien de timing dit toelaat kan deze oefening vertrekken vanuit de door de top-down-benadering bepaalde doelstellingen met achterstand. Echter, het is onduidelijk wanneer deze informatie (vanuit OESO of andere studies) voor België beschikbaar is.

Voor de doelstellingen met grote achterstand zijn remediërende acties noodzakelijk, indien deze nog niet bestaan. De uitvoering van deze remediërende acties voor de doelstellingen met achterstand

vormt dan ook een belangrijk deel van de concrete implementatie van de SDG's in Vlaanderen. Het is ook belangrijk dat interrelaties tussen de SDG/targets (synergiën en trade offs) in overweging genomen worden. Bv. de beleidsthema's voor landbouw, water, klimaat en biodiversiteit zijn sterk geconnecteerd. Een silo-aanpak moet zeker vermeden worden. De SDG's werken integrerend: doordat de SDG's en targets niet één op één vertaald kunnen worden naar beleidsdomeinen, zal samenwerking nodig zijn tussen meerdere beleidsdomeinen. Het samenwerkingspotentieel tussen beleidsdomeinen kan en moet hierdoor optimaal benut worden. Omgekeerd wordt het wel duidelijk voor welk SDG's de beleidsdomeinen en dus ook de ministers verantwoordelijk zijn. Het behalen van de SDG's is echter een collectieve verantwoordelijkheid van de Vlaamse Regering. De integratie van de doelstellingen is cruciaal. De remediërende acties van de beleidsdomeinen dienen samengevoegd te worden aan de SDG-agenda voor Vlaanderen. Belangrijk is dat ook stakeholders van de maatschappelijke vijfhoek hierover geconsulteerd worden.

2.3.2. Goede voorbeeldacties die aansluiten op de SDG-agenda: transitieprioriteiten

De Vlaamse overheid heeft een aantal transitieprioriteiten gedefinieerd. Deze prioriteiten moeten er voor zorgen dat de Visie 2050 gerealiseerd wordt. De transitieprioriteiten dragen tevens bij tot de Vlaams (SDG) doelstellingen. Het is dan ook belangrijk dat de transitieprioriteiten deze link leggen. De transitieprioriteiten en het aangepast governance model kunnen internationaal dan ook een toonbeeld zijn van good practices voor de SDG-agenda.

De Vlaamse Regering definieerde 7 transitieprioriteiten in het kader van de Visie 2050, een langetermijnstrategie voor Vlaanderen:

- *De transitie naar de circulaire economie doorzetten;*
- *Slim wonen en leven;*
- *De sprong maken naar de industrie 4.0;*
- *Levenslang leren en de dynamische levensloopbaan;*
- *Werk maken van zorg en welzijn 4.0;*
- *Werken aan een vlot en veilig mobiliteitssysteem;*
- *Zorgen voor een energietransitie.*

2.4. Een duidelijk monitorings- en rapporteringssysteem uitwerken aangepast aan de SDG's

Er zullen binnen de context van het VN-systeem meerdere rapporten moeten opgemaakt worden die de voortgang van de implementatie van de 2030 agenda (ASD) monitoren. Ten eerste is er het jaarlijks “**SDG progress report**” op basis van gegevens van de lidstaten per doel. Deze data worden i.s.m. statistische diensten van de lidstaten verzameld (voor België het Interfederaal Instituut voor de Statistiek door de statistische dienst van het VN-systeem, UNDESA).

Ten tweede is er het vrijwillige **National Voluntary Review**. Dit vormt een door de lidstaten zelf opgemaakt verslag over de vooruitgang, maar ook de uitdagingen bij het uitvoeren van hun engagementen t.a.v. de 2030 SD agenda. Dergelijke in-diepte-rapportages worden door de lidstaten volgens zich nog verder ontwikkelende richtlijnen intern opgemaakt en tijdens het HLPF van hun keuze voorgesteld. De intentie is dat iedere lidstaat zich minstens één maal per blok van vijf jaar kandidaat zou stellen om een dergelijk NVR naar het HLPF te brengen. Voor deze rapporten zal Vlaanderen de noodzakelijk input via de IMCDO en COORMULTI verzorgen.

Daarnaast wordt er ook een jaarlijks “**Global Sustainable Development Report**” opgemaakt. Dit moet een objectieve evaluatie zijn. Dergelijke rapporten zijn gebaseerd op inputs en analyses van niet-staatsactoren, waaronder kennisinstellingen, gespecialiseerde NGO's en dito VN-instellingen en dienen voornamelijk een synthese te brengen van wat al in andere thematische rapporten werd aangeleverd. Deze rapporten bekijken de globale, hoogstens regionale evoluties en geven dus geen landenspecifieke info weer.

Iedere vier jaar zal er op niveau van de **Algemene Vergadering van de Verenigde Naties** ook een HLPF-sessie georganiseerd worden. Dit moet aan de staats en regeringsleiders van de lidstaten toelaten om hun nationale realisaties of uitdagingen op het vlak van de uitvoering van de 2030 agenda (ASD) te komen toelichten en eventueel ook over de globale evoluties te reflecteren. Ook voor het stofferen van deze nationale positie zal input bij de deelstaten verzameld moeten worden.

Het Interfederaal Instituut voor de Statistiek zal instaan voor het opvolgen, definiëren en aanleveren van info voor de indicatoren die gerelateerd zijn met de SDG's/targets. Daarvoor moeten de bestaande indicatoren en meetwijzen compatibel gemaakt worden met de VN- en Eurostat-aanpak. Ook de Vlaamse indicatoren en meetwijzen zullen aangepast moeten worden aan dit globale kader. De Vlaamse Regering zal hiervoor de nodige stappen zetten en de Studiedienst van de Vlaamse Regering van het Departement Kanselarij en Bestuur de opdracht hiertoe geven.

2.5. SDG's integreren in de interne werking, management en instrumenten van de overheidsinstellingen

Ook in de eigen werking en het management van overheidsinstellingen kunnen de SDG's geïntegreerd worden. Dit sluit aan bij de goede-voorbeeldfunctie van de Vlaamse overheidsinstellingen m.b.t. duurzaamheid. Voorbeeldacties zijn: innovatieve en duurzaam aanbestedingen, SDG's/duurzaamheid integreren in Visie en Missie van de overheidsinstellingen, duurzaam wagen- en gebouwenpark, energieactieplan van de Vlaamse overheid, verduurzamen van catering en evenementen, ketenanalyse, internationaal MVO-actieplan, acties rond interne milieuzorg, duurzaam personeelsbeleid en welzijn op het werk, ... Belangrijk is dat ook deze acties in een breder SDG-kader gesitueerd worden. Door extra acties te nemen die aansluiten bij het SDG's kader is het de bedoeling dat overheidsinstelling SDG-proofed worden. Hiervoor wordt een eigen kader uitgewerkt dat aansluit bij het kader dat UNITAR/CIFAL heeft voor bedrijven (i.s.m. VOKA).

Als belangrijkste eerste stap moeten alle overheidsentiteiten en medewerkers vertrouwd raken met het SDG kader. Hiervoor is de nodige sensibilisatie en vorming nodig. De Vlaamse overheid heeft daarvoor reeds de nodige stappen gezet. Op 9 mei 2016 vond een eerste vormingsworkshop plaats georganiseerd door Vlaamse overheid in samenwerking met CIFAL en Sustenuto, met een aanwezigheid van meer dan 80 ambtenaren. De evaluatie toonde aan dat dit een succesvol evenement was.

Belangrijker is ook dat er, via de evaluatie, gepolst werd naar wat de ambtenaren nodig hadden om de SDG's verder op te nemen in de werking van hun entiteit. Belangrijke aandachtspunten die hieruit kwamen waren de verdere nood aan nog meer (generieke en gevorderde) vormingen en een entiteitsspecifieke aanpak. Zo kan men eigen accenten leggen, maar daarbij zou alles wel centraal gecoördineerd moeten worden. Verder was er behoefte aan een duidelijke planning voor de aanpak van de SDG's, specifiek tools en een draagvlak bij en engagement van leidinggevenden, diensthoofden, directie, ... Algemeen werd er meer aandacht gevraagd voor de SDG's op alle niveaus van de democratisch besluitvorming. De vorming werd herhaald op 11 oktober (basisvorming). Een gevorderde workshop vindt plaats in november 2016 (in samenwerking met CIFAL).

De bedoeling is dat er ook in de toekomst regelmatig aangepaste SDG-vormingen plaatsvinden. Dit zowel generiek (voor alle ambtenaren) als specifiek (voor directieraden en managementcomités). Meerdere directieraden zijn ook vragende partij om een sdg-vorming te krijgen. In 2017 zal de focus dan ook hierop liggen. Daarvoor zal het departement KB een nieuwe samenwerking met CIFAL aangaan.

Wil een bepaalde instelling een aangepast traject volgen om de SDG's verder op te nemen in haar werking, dan kan het beroep doen op een raamcontract inzake verduurzamen van de entiteiten van de Vlaamse overheid, bij departement KB (Sustenuto). Er wordt tevens een SDG- stappenplan voor de overheidsentiteiten uitgewerkt.

Tussen de overheidsentiteiten worden tevens uitwisselingsvergaderingen en brainstorms voorzien om ervaringen uit te wisselen. Bedoeling is dat op deze manier meerdere overheidsinstellingen SDG-proofed worden. Tevens is er afstemming met de acties met betrekking tot klimaat (SDG 13) en gedragsverandering bij ambtenaren.

Bestaande management- en rapporteringsinstrumenten, zoals duurzaamheidsrapportering, EMAS, ISO 14001, ISO 26000 worden internationaal aangepast aan het SDG-kader. Ook de Vlaamse overheidsinstrumenten moeten de link leggen met het SDG-kader. Het departement WSE werkt op dit moment de MVO-scan voor overheden uit. Het is de bedoeling dat deze scan ook afgestemd wordt op de SDG's en aangepast om een nulmeting te doen. Vanaf 2017 kunnen we deze scan dan ook toepassen.

2.6. SDG's in de beleids- en beheerscyclus van steden en gemeenten; samenwerking met steden, gemeenten en provincies

Voor sommige aspecten van de SDG's is Vlaanderen niet verantwoordelijk. Ook steden, gemeenten en provincies hebben een taakstelling bij de uitvoering van de SDG's. Om dit te verankeren en stimuleren kunnen de SDG's gekoppeld worden aan de beleids- en beheerscyclus van de steden (BBC). De beleidsdoelen kunnen direct gelinkt worden aan de SDG's. De eerste koppeling zou reeds in 2019 kunnen gebeuren bij de volgende verkiezingen. Het meerjarenplan kan op deze manier duidelijk weergeven hoe er gewerkt wordt met de SDG's en welk budget hiervoor vrijgemaakt wordt. Momenteel bereiden meerdere steden deze aanpassing van de BBC aan de SDG's reeds voor tegen volgende legislatuur. Tijdens de evaluatie van de BBC kan dit aspect mee opgenomen worden. Tevens wordt ernaar gestreefd dat elke kandidaat-burgemeester de SDG's onderschrijft. Hiervoor wordt samengewerkt met CIFAL. Zij organiseren o.a. City hall talks in de 13 centrumsteden en in informatiesessies bij de Vlaamse provincies.

Samenwerking van de Vlaamse overheid met steden en gemeenten is ook belangrijk. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP) nemen hierbij een belangrijke positie in (zie volgend punt).

2.7. Partner(samen)werking

De Vlaamse overheid kan de SDG's niet op zichzelf bereiken. De scope en de complexiteit van de SDG's vragen om actieve participatie van de belanghebbenden. Belangrijk is dat alle spelers van de maatschappelijke vijfhoek (bedrijven, overheden, kennisinstellingen, financiële instellingen en burgers en verenigingen) hun verantwoordelijkheid opnemen. Multi-actor governance met gedeeld eigenaarschap is daarom essentieel bij implementatie van de Vlaamse SDG agenda in Vlaanderen. Een hoge mate van betrokkenheid, transparantie, participatie, co-creatie en interactie tussen publieke en private spelers is cruciaal. Dit niet enkel tijdens het definiëren van het ambitieniveau (de doelstellingen 2030) maar ook tijdens de implementatie en tijdens de monitoring (zijn we op goede weg?). Stakeholders vragen momenteel om duidelijke Vlaamse doelstellingen 2030 en deze zijn een bijkomende motivatie om mee te werken aan de Vlaamse agenda. Vele partners zijn reeds gestart met het opnemen van de SDG's in hun werking en diensten, of het sensibiliseren van hun leden errond.

De Vlaamse overheid heeft de dialoog met partners reeds opgestart. De partnerwerking is van start gegaan begin 2016 met als doel een gezamenlijk evenement voor te bereiden dat op 8 juni plaatsvond in het VAC te Gent. Het event was een enthousiasmerend en sensibiliserend startmoment met meer dan 200 stakeholders (zie <http://do.vlaanderen.be/inspirerende-startdag-over-sdgs>). In de aanloop naar het event werden gesprekken gevoerd met meerdere partners (VOKA, VVSG, CIFAL, The shift, kenniscentrum steden, Verenigde Verenigingen, VLIR, VLHORA, transitienetwerk middenveld). De bedoeling was dat deze koepelorganisaties en netwerken hun aanpak om de SDG's te introduceren bij hun leden zouden verfijnen in de aanlooperperiode naar het event (van januari tot juni 2016) en om dit ook voor te stellen op 8 juni. De partners namen nog een aantal engagementen vrijwillig op zoals het bekendmaken van het event van 8 juni bij hun leden, leden stimuleren om SDG's op te nemen in werking, interne instrumenten afstemmen op SDG's, ... Ook de goede praktijken van individuele bedrijven, ngo's, steden en gemeenten, middenveldorganisaties (havenbedrijf Antwerpen, stad Genk, Vredeseilanden, vakbonden, Delhaize, ...) werden in de aanloop naar het event gesystematiseerd en volgens eenzelfde methodologie gepresenteerd op het event. Zodoende ontstond er uitwisseling en wederzijdse inspiratie.

De samenwerking werd positief ervaren en verdere samenwerking is wenselijk. Een verder zoeken naar common ground tussen partners, het afstemmen van de verschillende aanpakken en het uitwisselen van inspirerende goede praktijkvoorbeelden en kennis, het coördineren van sensibiliserende acties en het opzetten van gezamenlijke evenementen is en blijft ook naar de toekomst wenselijk. Door samen te werken aan een herkenbare aanpak, en door deze ook op gelijkwaardige manier naar buiten te brengen aan alle partners, verhogen we de visibiliteit voor de maatschappij waardoor mensen/burgers ook geprikkeld worden. Meer specifiek kan de aandacht nog meer gericht worden naar de koepelorganisaties die hun eigen leden verder kunnen sensibiliseren. Op deze manier kan Vlaanderen een faciliterende systematiek opbouwen m.b.t. partnership en zo verbindend werken.

Participatie van stakeholders is echter een wederzijds proces: enerzijds krijgt de overheid input en draagvlak voor het beleid, anderzijds kunnen echte partnerschappen ontstaan.

De Vlaamse overheid gaat de gesprekken aan met de belangrijkste partners om ook te bekijken hoe we deze partners verder kunnen ondersteunen bij de SDG-werking. Bedoeling is engagementen aan te gaan met de partners rond bepaalde SDG's. Ook de engagementsverklaringen die aangegaan worden in het kader van de transitieprioriteiten kunnen beschouwd worden als SDG-partnerschappen.

Tevens zullen er horizontale samenwerkingen en partnerschappen ontstaan zonder de overheden. Voorbeelden hiervan zijn B2B, B2C en deeleconomieprojecten. De Vlaamse overheid zal er met zijn wetgevend kader voor zorgen dat de wetgeving geen belemmering vormt voor deze samenwerkingen indien ze wezenlijk bijdragen tot meerdere SDG's /targets.

3. Timing en verantwoordelijken

Timing

Najaar 2016 (november - december 2016)

- Kandidaatstelling voor BE National Voluntary Review -diepterapportage van België voor HLPF 2017) vóór 16 oktober door de Federale regering nav de positieve beslissing van IMCDO (3 oktober) en coormulti 14 oktober.
- Belgisch National Voluntary Review (NVR) opstarten (vanaf november)
- 24 oktober: VN-dag in Vlaams Parlement over de SDG's, georganiseerd door CIFAL
- Vanaf november 2016: start nieuwe partnersgesprekken voor de tweede fase van de partnerwerking.
- Doelstellingen 2030 definiëren (start) door de beleidsdomeinen (vanaf november) en transitie managers.
- Top-down-benadering: uitgangssituatie voor België m.b.t. de SDG's volgens studie OESO en bepalen doelafstand (vanaf november TBC).
- Vlaams overleg over bestaande en nieuwe indicatoren (afgestemd op Eurostat) voor de opvolging van de SDG (december).
- Uitwerken generiek SDG- stappenplan voor de overheidsentiteiten.
- Verderzetten SDG sensibilisering/vormingen voor ambtenaren.

Voorjaar 2017

- Jan/febr: afstemmen met SERV en de Verenigde Verenigingen met betrekking tot de tussentijdse doelstellingen 2030.
- Maart: stakeholdermeeting: discussie doelstellingenkader 2030, doelafstand met stakeholders ; brainstorm remediërende acties, input stakeholders m.b.t. Belgisch National Voluntary Review (NVR).
- Mei-juni: goedkeuring Vlaamse SDG-implementatieagenda door de Vlaamse Regering
- Verdere sensibilisering/vromingen van ambtenaren en directiecomités inzake SDG's.
- Start begeleidingstrajecten SDG-proofed maken van overheidsinstellingen via het generieke stappenplan.
- April : Vlaamse input voor "SDG progress report" en Belgisch National Voluntary Review voor IMCDO.
- SDG integreren in BBC van steden en gemeenten
- Partnerschappen afsluiten rond samenwerking SDG's.

Verantwoordelijkheden

Het beleid rond duurzame ontwikkeling is een inclusief, gecoördineerd en participatief beleid (decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling, 2008). De Minister-president heeft de bevoegdheid dit beleid alsook de aanpak met betrekking tot de SDG's te coördineren en geeft daartoe het departement Kanselarij en Bestuur (team Duurzame Ontwikkeling) de opdracht.

Elke minister is bevoegd voor zijn inclusief beleid duurzame ontwikkeling en dus ook voor de respectievelijke SDG's die met zijn bevoegdheid te maken hebben. De minister geeft zijn respectievelijke beleidsdomeinen de opdracht het screening van de bestaande doelstellingen, het linken met de SDG's, en het voorstellen van eventuele nieuwe doelstellingen die betrekking hebben op het beleidsdomein, het analyseren van de doelafstand op basis van bestaande studies en rapporten en het voorstellen van remediërende acties. Afstemming vindt plaats via de Werkgroep Duurzame Ontwikkeling (WGDO). Hierbij worden de stakeholders en de sociale partners intensief betrokken.

De afstemming en coördinatie van het beleid duurzame ontwikkeling tussen de departementen gebeurt via de Vlaamse werkgroep duurzame ontwikkeling (WGDO). De WGDO is verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en -evaluatie, inclusief het beleid en de implementatie van de SDG's. De WGDO functioneert onder voorzitterschap van het Team Duurzame Ontwikkeling (Team DO) van het departement KB.

De WGDO (en gerelateerde werkgroepen) zal in het kader van de SDG's volgende taken opnemen:

- het afstemmen van de resultaten en bevindingen van de bottom-up-aanpak van de beleidsdomeinen
- het verzorgen van input voor internationale standpunten inzake SDG's, input IMCDO en COORMULTI DO voor:
 - de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling
 - de Belgische aanpak m.b.t. SDG's
 - de rapportering inzake SDG'S (jaarlijkse rapportering, evaluatie)
 - de Belgische National Voluntary Review
 - de op te volgen indicatoren.
- het top-down-vertalen vanuit de IMCDO naar Vlaanderen
- het voorbereiden van het Vlaams doelstellingenkader 2030
- het coördineren en uitwisselen van SDG-initiatieven en events van de departementen
- het integreren van SDG in management, monitoring, rapportering en financiering tools
- het bewaken van de link van de SDG's met de uitvoering van de transitieprioriteiten
- het stimuleren van de integratie van de SDG's in de werking van overheidsentiteiten (werkgroep WGDO Implementatie).

Daarnaast zal het Team Duurzame Ontwikkeling (departement KB) in nauwe samenwerking met de WGDO ook volgende taken opnemen:

- sensibiliserende acties coördineren
- stakeholderoverleg coördineren
- gezamenlijke evenementen opzetten
- aangepaste vormingen organiseren
- generiek stappenplan voor overheidsentiteiten uitwerken
- partnersamenwerking SDG's.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering van het Departement Kanselarij en Bestuur zal de nodige stappen zetten om de bestaande Vlaamse indicatoren en meetwijzen compatibel te maken met de VN en Eurostat aanpak.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Geert Bourgeois